

MAPY A PLÁNY KULTURNÍCH PAMÁTEK A PŘÍRODNÍCH ZAJÍMAVOSTÍ

Království České jest nejskvostnější drahokam... bohato památkami dějinnými i znamenitostmi a naplněno poklady uměleckými. Jest to země oplývající krásami přírodními... . Tolik nedatovaný ILUSTROVANÝ PRŮVODCE PO PRAZE A KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM, možná z přelomu 19. a 20. století, vydaný ...KU POVZNESENÍ NÁVŠTĚVY CIZINCŮ... .

Dodáme jen, že tato obdivná slova můžeme pině vztáhnout i na Moravu a Slezsko.

Nemovitě kulturní památky (hrady, kláštery, kostely, tvrze, zámky, městské a vesnické památkové rezervace a mnohé další, často jen drobné objekty) jsou vedle své hmotné podstaty nenahraditelnou součástí duševního bohatství každého národa a jejich stav je dokladem jeho kulturní vyspělosti.

Významným prostředkem jejich záznamu a propagace jsou mapy a plány.

Mapy zpravidla představují větší či velkou skupinu památek (například hrady a zámky České republiky) a potom alespoň určují jejich polohu, druh a název, stav zachovalosti, často převládající stavební sloh, status.

Plány naopak představují třeba jen jednu památku samotnou (například Pražský hrad, hrad Karlštejn), jsou pak často i velmi podrobné.

Hloubka informace závisí na účelu té které mapy a toho kterého plánu, rozsahu zobrazeného území a zvoleném měřítku, zda je zachycen areál hradu, kláštera, zámku, vesnice, města, panství, oblasti, okresu, kraje, země, státu.

K podání této informace se nabízí řada klasických obecně známých kartografických vyjadřovacích prostředků – smluvených znaků v různém tvaru, velikosti a barvě.

Nejnázornější jsou však ty grafické výtvoř, které zaznamenané památkové objekty představí v kresebném perspektivním pohledu na ně, třeba i neúplném a pokud to okolnosti dovolí, pak i v řezech, které umožní nahlédnout i do jejich interiérů.

Takové mapy a plány jsou velmi působivé, poskytují tu nejsnadnější cestu k poznání památek, jejich uchování v paměti a přímo vybízí k jejich osobní návštěvě.

Tím spíše, jsou-li zákresy doplněny alespoň základním vysvětlujícím textem nebo i dalšími ilustracemi.

Toto vše lze stejně tak uvést o neméně významných mapách zobrazujících přírodní zajímavosti, ať již jednotlivé památné či jinak pozoruhodné stromy anebo naopak různé velké areály v krajině, malými lokalitami počínaje a rozsáhlými krajinnými celky konče, s ohledem na tam žijící rostlinstvo a živočišstvo požívající různého druhu ochrany.

Přírodními zajímavostmi však mohou být i výtvoř neživé

přírody. Například bludné balvany, skalní útvary, jeskyně, močály, jezera, prameny, vodopády a jiné nejmenované skutečnosti.

V Ústředním archivu zeměměřičtví a katastru (ÚAZK) je uloženo větší množství map a plánů s tematikou kulturních památek a přírodních zajímavostí. Různé doby vzniku, obsahu a provedení, map příručních i atlasových, Víme, že mapy toho druhu byly vydány již v době mezi světovými válkami, takové však ÚAZK, bohužel, ve svých sbírkách nechová.

Výstava si dává za cíl představit tyto tematické mapy, plány a atlasy v co největší rozmanitosti. Je zájem nejenom předvést možnosti kartografické interpretace skutečností těchto dvou tematických oblastí, ÚAZK chce také obecně přispět k popularizaci památek, k jejich základnímu poznání, k uvědomění si jejich významu a tedy i k následné ochraně. Protože, jak již napsal v roce 1848 Karel Wladislav Zap (1812-1871) na stránkách svého **Průvodce po PRAZE**. ...*každý Čech, který svůj národ ctí, swatau uctu k těm památkám chowati má, a každý by nadšen býti měl powinností, která nám přikazuje, šetřiti jich a o jejich zachowání pečowati.*

Naše ukázka je výřez z mapy **ČESKOSLOVENSKO Z PTAČÍ PERSPEKTIVY ROKU 1976**.

Jak název napovídá a jak bychom si mohli přečíst vpravo dole na mapě samé, tato pohledová mapa ... *je plná obrázků nejkrásnějších stavebních památek* ... . Vidíme hrady, kostely, města, sochy, zámky a zříceniny usazené do malebné české, moravské, slezské a tehdy i slovenské krajiny. Vše je poutavě a výstižně, se smyslem pro to podstatné vykresleno významným českým malířem, grafikem, ilustrátorem, nápaditým tvůrcem mimo jiné prostorových knih pro děti, rozkládacích pohlednic a betlémů Vojtěchem Kubařtou (1914-1992).

Tento způsob nám umožní nahlížet zobrazené památky ve větším rozsahu než zpravidla při pohledu přímém, lépe je vnímat v souvislostech a ukládat do paměti. U mapy tohoto druhu nepřekvapí, že volné prostory vyplňují a mapu zdobí znaky vybraných měst.

Jak se dočteme na rubu, tento dvojdílný propagační tisk mapy ČSSR byl určen ...*pro jiskry a pionýry*.

Vyšla v Praze v roce 1976. Cena obou dílů byla pouhé 2,- Kčs.

Mapa je uložena ve sbírkách ÚAZK a má inventární číslo II-1-660.

Text: RNDr. Tomáš Grim, Ph.D.

Připravili: RNDr. Tomáš Grim, Ph.D., Helena Kronusová, RNDr. Miroslav Kronus, RNDr. Hana Stehnová, Petr Voháňka.

Vytiskl Zeměměřický úřad v roce 2016.

ÚSTŘEDNÍ ARCHIV ZEMĚMĚŘICTVÍ A KATASTRU

si Vás dovoluje pozvat
na výstavu

MAPY A PLÁNY KULTURNÍCH PAMÁTEK A PŘÍRODNÍCH ZAJÍMAVOSTÍ,

kteřá se uskuteční

dne 24. června 2016
od 13 do 15 hodin
v prostorách archivu
(místnosti č. 121 a 123)

Pod Sídlištěm 9,
182 11 Praha 8 - Kobylisy

ZEMĚMĚŘICKÝ ÚŘAD www.cuzk.cz

Mapa Československo z ptáčí perspektivy roku 1976 (výřez)

Původní velikost